

1978'de Yürürlükte Olan Şekli İle
FEDERAL ALMANYA CEZA MUHAKEMESİ KANUNU
(Strafprozessordnung)
(I - 93. Maddeler)

Tercüme Eden: Dr. Feridun YENİSEY

BİRİNCİ KİTAP
GENEL HÜKÜMLER
BİRİNCİ FASIL
MAHKEMELERİN MADDE İTİBARIYLA YETKİSİ
(Sachliche Zuständigkeit der Gerichte)

Madde itibariyle yetki

StPO m. 1 Mahkemelerin madde itibarile yetkisi,
CMK m. 1 Mahkemelerin Kuruluş Kanunu (Gerichts-
verfassungsgesetz) ile belirlenir.

Bağlantılı işlerin birleştirilmesi ve ayrılması

StPO m. 2 I. Tek tek değişik yetkili mahkemelerin mad-
CMK m. 2 de itibarile yetkilerine girebilecek bağlan-

Not : Çevirilen kanun metni «Schulz, Berke - Müller; Strafprozessord-
nung, Hamburg 1975» adlı kitaptan alınmış, 1975'den sonra yapılan deği-
şiklikler de gözönünde tutulmuştur.

Kanunumuz maddelerinin Kaynak Alman Kanunundaki karşılıklarını
bulunmasında aşağıdaki eserlerden yararlanılmıştır :

«ÖNDER - İÇEL; Açıklamalı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, İs-
tanbul, 1964.»

«YURTCAN; Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ve İlgili Mevzuat, İs-
tanbul, 1978.»

tılı ceza işleri hakkında dava, birleştirilmek suretile yüksek yetkili mahkemede açılabilir.

- II. Birleştirilmiş olan ceza işlerinin, maksada uygunluk gerekçeleri ile ayrılmasına, bu mahkemenin ara kararı ile hükmedilebilir.

Bağlantı

StPO m. 3
CMK m. 3

Bir şahıs birden fazla suç ile suçlanıyorsa veya bir olayda birden fazla şahıs fail (Taeter), şerik (Teilnehmer) veya suçtan faydalanan, (Begünstigung) - suçu kolaylaştıran (Strafvereitelung) veya yataklık eden (Hehlerei) sıfatı ile suçlanıyorsa, bağlantı vardır.

Görülmekte olan davaların birleştirilmesi

StPO m. 4
CMK m. 4

- I. Soruşturmanın açılmasından sonra da savcılığın veya sanığın talebi üzerine veya re'sen, bağlantılı ceza işlerinin birleştirilmesine veya birleştirilmiş olan ceza işlerinin ayrılmasına mahkemenin ara kararı ile karar verilebilir.
- II. Bu konuda karar verme yetkisi, diğer mahkemeleri kendi bölgesi (Bezirk) içine alan mahkemenindir; böyle bir mahkeme bulunmadığı takdirde, yetki müşterek üst yetkili mahkemenindir.

Yetkiyi tayin edici ceza işi

StPO m. 5

Birleştirme hali devam ettiği sürece, muhakemede daha yüksek yetkili mahkemenin yetkisine giren suç ile ilgili hükümler uygulanır.

Re'sen inceleme

StPO m. 6
CMK m. 7

Mahkeme madde itibariyle yetkili olup olmadığını muhakemenin her safhasında re'sen araştırmalıdır.

2. FASIL

YER İTİBARIYLA YETKİ

(Gerichtsstand)

Suçun işlendiği yer

StPO m. 7

CMKm. 8

- I. Yer itibariyle yetkili olan mahkeme, bölgede suç işlenmiş olan mahkemedir.
- II. Suç bu federal kanunun uygulanırılık alanı içinde yayınlanmış olan bir basılı yazının (Druckschrift) muhtevassından doğuyorsa, 1. fıkra anlamında yetkili mahkeme, sadece bölgesinde basılı yazı yayınlanmış olan mahkemedir. Fakat koğuşturmanın şahsi dava yolu ile yapıldığı hakaret hallerinde, hakarete uğrayan şahsın ikametgâhı veya devamlı sakin olduğu yer kendi bölgesinde bulunduğu takdirde, bölgesinde basılı yazı dağıtılmış bulunan mahkeme de yetkilidir.

İkametgâh, sakin olunan yer

(Wohnsitz, Aufenthalt)

StPO m. 8

CMK m. 9

- I. Dava açıldığı sırada sanığın ikametgâhının bulunduğu bölge mahkemesi de yer itibariyle yetkilidir.
- II. Sanığın bu federal kanunun uygulanırılık alanı içinde ikametgâhı yoksa, bu takdirde yer itibariyle yetki devam'ı oturduğu yere, eğer bu bilinmiyorsa en son ikametgâhına göre belirlenir.

Yakalanma yeri

StPO m. 9
CMK m. 10

Sanın yakalanmış olduğu bölge mahkemesi de yer itibariyle yetkilidir.

Gemilerde işlenen suçlar

StPO m. 10
CMK m. 11

- I. Suç federal bayrağı taşımağa yetkili bir gemide, bu kanunun uygulanırılık alanı dışında iken işlenmişse, geminin kayıtlı bulunduğu limanı veya geminin olaydan sonra ilk ulaştığı ve bu kanunun uygulanırılık alanı içinde bulunan limanı bölgesi içine alan mahkeme yetkilidir.
- II. Federal Alman Devletine ait olduğunu gösteren işaretleri taşıma hakkına sahip olan hava ulaşım vasıtaları hakkında da birinci fıkra hükmü uygulama alanı bulur.

Yabancı ülkedeki memur

StPO m. 11
CMK m. 10

- I. Ülkedışılık hakkından faydalanan Almanlar ile Federal Devlet veya bir Federe Alman Devletinin yurt dışında görevlendirilmiş olan memurları, yer itibariyle yetki açısından ülke içindeki ikametgâhlarını muhafaza ederler. İkametgâhları yoksa Federal Hükümetin bulunduğu yer ikametgâhları sayılır.
- II. Seçilmiş olan Konsoloslar hakkında bu hükümler uygulanmaz.

Birden fazla mahkemenin yetkili olması

StPO m. 12
(Bizde yoktur)

- I. 7 ilâ 11. maddeler uyarınca yetkili kılınmış olan mahkemelerden soruşturmayı (Untersuchung) ilk önce açmış olan mahkemenin önceliği vardır.

- II. Ancak, müşterek yüksek yetkili mahkeme soruşturma ve karar verme yetkisini yetkili mahkemelerden bir başkasına verebilir.

Bağlantıda yer itibariyle yetki

StPO m. 13

CMK m. 12

- I. 7 ilâ 11. maddeler uyarınca her biri değişik mahkemelerin yetkisi içinde bulunan bağlantılı ceza işleri hakkında, suçlardan biri bakımından yetkili olan mahkemelerden her biri yer itibariyle yetkilidir.
- II. Bağlantılı bir kaç ceza işi hakkında başka başka mahkemelerde dava açılmışsa, bu mahkemelerin, savcılığın talebine uygun olarak yapacakları bir anlaşma ile davaların hepsi veya içlerinden bir kısmı mahkemelerden birinde birleştirilebilir. Anlaşma olmazsa ve eğer savcılık veya sanıklardan biri bu yolda talepte bulunursa müşterek üst yetkili mahkeme birleştirip birleştirmeme ve birleştirmenin hangi mahkemede gerçekleşeceğine dair karar verir.
- III. Birleşmeye aynı şekilde son verilebilir.

Yetkili mahkemenin mevcut olmaması

StPO m. 13 a

(Bizde yoktur)

Bu federal kanunun uygulanırlık alanı içinde, yetkili olan bir mahkeme yoksa veya bu tayin edilemiyorsa, Federal Yargıtay yetkili mahkemeyi belirler.

İktisadi Suçlar Dairesine yollama

StPO m. 13 b

(Bizde yoktur)

- I. Mahkemelerin Kuruluş Kanununun 74 c maddesinin 1. fıkrası uyarınca bir ceza dairesi kurulmuş olduğu takdirde, işe ilk defa elkoymuş olan Ceza Dairesi, Mahkemelerin Kuruluş Kanununun 74 c maddesinin 1. fıkrasındaki düzenleme açısından

kendisinin yetkili olup olmadığını araştırır. Kendisini yetkisiz görürse, işi yetkili bulduğu ceza dairesine gönderme kararı verir; ilgililer dinlenmelidir. Gönderme sadece duruşmanın başlamasına kadar kabul edilmiştir. Mahkemenin göndermeğe dair olan ara kararına karşı acele itiraz yolu vardır.

- II. Mahkemelerin Kuruluş Kanununun 74 c maddesinin 1. fıkrası uyarınca kurulmuş olan Ceza Dairesinin işi bir başka Ceza Dairesine gönderen ara kararı, bu mahkeme için bağlayıcıdır.
- III. Kanun yolu davası, Ceza Dairesinin, Mahkemelerin Kuruluş Kanununun 74 c maddesinin 1. fıkrası uyarınca kendisini hukuka aykırı olarak yetkili veya yetkisiz görmüş olmasına dayandırılmaz.

Yetki uyuşmazlığı

StPO m. 14
CMK m. 13

Bir kaç mahkeme arasında yetki uyuşmazlığı varsa, müşterek yüksek yetkili mahkeme, soruşturmayı yapacak ve karar verecek olan mahkemeyi belirler.

Yetkili mahkemenin engeli

StPO m. 15
CMK m. 14

Aslında yetkili olan mahkemenin yargılama görevini yapmasına somut olayda fiili veya hukuki engeller mani oluyorsa veya bu mahkemede duruşma yapılması kamu güvenliği açısından sakıncalı ise, en yakın üst yetkili mahkeme soruşturma ve karar verme yetkisini bir başka bölgedeki aynı seviyede bir mahkemeye devretmelidir.

Yetkisizlik karşıgelmesi (Einwand)

StPO m. 16

CMK m. 15

Sanık yetkisizlik karşıgelmesini, en geç duruşmada esas hakkında dinlenmesinin başlamasına kadar ileri sürmelidir.

StPO m. 17

Yürürlükten kaldırılmıştır.

Re'sen inceleyememe

StPO m. 18

CMK m. 17

Mahkeme soruşturmanın açılmasından sonra, yetkisizliğine sadece sanığın karşıgelmesi üzerine karar verebilir.

Yetkisizlik uyumsuzluğu

StPO m. 19

CMK m. 18

İçlerinden biri yetkili olan bir kaç mahkeme, artık çelişilebilir olmayan kararlarla yetkisiz olduklarına karar vermişlerse, müşterek üst yetkili mahkeme yetkili mahkemeyi tayin eder.

Yetkisiz bir mahkemenin yaptığı soruşturma işlemleri

StPO m. 20

CMK m. 19

Yetkisiz bir mahkemenin yapmış bulunduğu somut soruşturma işlemlerini, sırf bu mahkemenin yetkisiz olmasından dolayı muteberliklerini kaybetmezler.

Zorunlu yetki

StPO m. 21

CMK m. 20

Yer itibariyle yetkisiz olan bir mahkeme, kendi bölgesi içinde yapılması gereken ve geciktirilmesinde tehlike bulunan soruşturma işlemlerini yapmağa mecburdur.

3. FASIL

MUHAKEME İLİŞKİSİ SÜJELERİNİN MUHAKEMEYE
KATILMAMA MECBURİYETLERİ VE RET EDİLMELERİ*Yargılamama mecburiyeti*
(Ausschliessung)

StPO m. 22

CMK m. 21

Bir hâkim aşağıda sayılan hallerde kanun gereği olarak, hâkimlik makamının yetkilerini kullanmaz.

1. Suçtan kendisi zarar görmüşse,
2. Sanığın veya suçtan zarar görenin eşi veya vasisi durumunda ise veya evvelce bu sıfatı taşımış ise,
3. Hâkimin sanık veya suçtan zarar gören ile düz çizgi kan hısımlığı, sıhri hısımlığı veya, civar hısımlıkta 3. dereceye kadar kan hısımlığı, 2. dereceye kadar sıhri hısımlığı var veya evvelce mevcut olmuş ise,
4. Aynı işte evvelce savcılık memuru, polis memuru, suçtan zarar görenin avukatı veya müdafi olarak görev almışsa,
5. Aynı işte tanık veya bilirkişi sıfatı ile dinlenmişse.

Yargılamama mecburiyeti

StPO m. 23

CMK m. 22

- I. Hakkında kanun yolu davası açılmış olan kararın verilmesinde katkısı bulunmuş olan hâkim üst derecedeki muhakemede karar verme faaliyetine katılmamaya, kanun gereği mecburdur.
- II. Hakkında muhakemenin yenilenmesi talep edilmiş olan kararın verilmesinde katkısı olan hâkim, muhakemenin yenilen-

mesi muhakemesinde karar verme faaliyetine katılmamaya kanun gereği mecburdur. Hakkında kanunyolu davası açılmış olan karar bir üst derecede verilmişse, üst mahkemenin kararına esas teşkil eden ilk muhakemedeki kararın verilmesine katkısı olan hâkim de yargılama yapmamağa mecburdur. Bir ve ikinci cüm'eler muhakemenin yenilenmesi muhakemesinin hazırlığı safhasında verilen kararlar hakkında da uygulanır.

Hâkimin Reddi

StPO m. 24

CMK m. 23

- I. Bir hâkim, hem hâkimlik makamından doğan yetkileri kullanmamaya mecbur olduğu hallerde, hem de tarafsız kalamayacağından korkulan hallerde reddedilebilir.
- II. Eğer hâkimin tarafsızlığına güvenememeyi haklı gösterecek bir sebep varsa, hâkimin reddi mümkündür.
- III. Savcılık, şahsi davacı ve sanık red yetkisine sahiptirler. Red yetkisi bulunan şahıslara, talepleri üzerine, karara katılacak muhakeme hukuku süjelerinin isimleri bildirilmelidir.

Reddetmenin zamanı

StPO m. 25

CMK m. 24

- I. Bir hâkimin tarafsız kalamayacağı korkusu ile reddi sanığın esas hakkında dinlenmesine kadar mümkündür; açılan temyiz davası üzerine yapılan duruşmada ise, sanığın temyiz davası hakkındaki açık'ama-larının başlamasına kadar ret etme kabul edilmiştir. Bütün red sebeplerinin aynı anda gösterilmeleri mecburidir.
- II. Yukarıda belirtilen andan sonra sadece aşağıdaki gösterilen şartlarla bir hâkimin reddi mümkündür;

1. Eğer red talebinin dayandırıldığı durumlar daha sonra vuku bulmuşlarsa veya red yetkisi olan tarafından daha sonra öğrenilmişlerse, ve
 2. Red talebi geciktirilmeksizin yapılırsa.
- Sanık son söz hakkını kullandıktan sonra, artık red kabul edilmemiştir.

Red talebi

StPO m. 26
CMK m. 25

- I. Red dilekçesi, hâkimin mensup bulunduğu mahkemeye verilmelidir; dilek sözle mahkeme kalemi (Geschäftsstelle) önünde tutanağa geçirilmek suretiyle de açıklanabilir.
- II. Red sebebi ve 25. maddenin ikinci fıkrasına giren hallerde, talebin geciktirilmeksizin yapılmış olduğu inandırıcı bir şekilde ortaya konmalıdır. İnandırmanın vasıtası olarak yemin kabul edilmemiştir. İnandırmak bakımından reddi istenen hâkimin tanıklığına başvurulabilir.
- III. Reddi istenen hâkim, red sebebi hakkında, vazifesi icabı açıklama yapmaya mecburdur.

Kabul edilmeyen red talebi

StPO m. 26 a
(Bizde yoktur)

- I. Mahkeme aşağıdaki hallerde bir hâkimin reddi talebini kabul edilemez olduğu gerekçesiyle geri çevirir.
 1. Red isteği zamanında yapılmamışsa,
 2. Red sebebi veya inandırıcı kanıt gösterilmemişse veya
 3. Red talebi ile, açıkça anlaşılabilir bir şekilde muhakemeyi uzatma gayesi güdülüyorsa veya sadece muhakeme hukukuna aykırı yol izleniyorsa.

II. Mahkeme red talebinin geriçevrilmesi hakkında yukarıdaki birinci fıkraya uyarınca karar verirken, reddi istenen hâkim kuruldan ayrılmaz. Birinci fıkranın 3 no. lu bendine giren halde mahkemenin ara kararının oy birliği ile verilmesi ve red sebebini teşkil eden durumların belirtilmesi gereklidir. Bir naib hâkimin veya istinabe olunan bir hâkimin, hazırlık soruşturmasında yetkili olan bir hâkimin veya bir ceza hâkiminin reddi isteniyorsa, bu takdirde hâkim kendisi red talebinin kabul edilemez olması sebebiyle reddi hakkında karar verir.

Red talebi hakkında karar verilmesi

StPO m. 27

CMK m. 26

- I. Red talebi kabul edilemez olduğu için reddedilmezse, red dilekçesi hakkında, reddedilen hâkimin mensup bulunduğu mahkeme, onun katkısı olmaksızın, karar verir.
- II. Öğrenme muhakemesi yapan Eyalet Mahkemesinin Ceza Dairesi'nin (Strafkammer) bir hâkim üyesi reddedilirse, Ceza Dairesi duruşma dışında verilen kararlar için toplanması gerektiği şeklinde toplanarak karar verir.
- III. Asliye Mahkemesi (Amtsgericht) yanındaki bir hâkim reddedilirse, aynı mahkemenin bir başka hâkimi karar verir. Reddi istenen hâkim red isteğinin temeli bulunduğunu (begründet) kabul ederse, karar verilmesine lüzum yoktur.
- IV. Karar verme ile görevlendirilmiş olan mahkeme reddi istenen üye olmayınca karar veremez duruma düşüyorsa, red talebi hakkında kararı en yakın üst yetkili mahkeme verir.

Kanun yolu

StPO m. 28

CMK m. 27

- I. Red isteğini temel bulan mahkemenin ara kararına karşı kanun yolu yoktur.
- II. Mahkemenin red isteğini kabul edilemez (unzulaessig) olduğu için reddeden veya temelsiz olduğu için geri çeviren ara kararına karşı acele itiraz yoluna başvurulabilir. Karar öğrenme muhakemesi yapan bir hâkim hakkında verilmişse, bu takdirde sadece son karar ile birlikte hakkında kanun yolu davası açılabilir.

Geciktirilemeyen işlemler

StPO m. 29

CMK m. 28

Reddi istenen hâkim, red dilekçesi hakkında bir karar verilene kadar, sadece geciktirilmeye tahammülü olmayan işlemleri yapabilir.

Hâkimin talebi

StPO m. 30

CMK m. 29

Red dilekçesi hakkında karar vermeye yetkili olan mahkeme, böyle bir talep yapılmamış olsa dahi, bir hâkimin kendi reddini gerektiren bir durumun varlığını bildirmesi veya hâkimin yargılamama mecburiyeti bulunup bulunmadığının şüpheli olması halinde, bu konuda bir karar vermemelidir.

Halktan hâkimler, zabıt kâtibi

StPO m. 31

CMK m. 30

- I. Bu fasıl hükümleri halktan hâkimler zabıt kâtipleri (Urkundsbeamte der Geschäftsstelle) ve zabıt kâtibi olarak görevlendirilmiş diğer kişiler hakkında da uygulama alan bulurlar.
- II. Kararı başkan verir. Eyalet Mahkemesinin Büyük Ceza Dairesinde (grosse Strafkammer) ve Ağır Ceza Mahkemesinde (Schwurgericht) kararı hâkim üyeler verir. Zabıt kâtibi bir hâkimin emrine verilmişse, red veya yasaklılık hakkında bu hâkim karar verir.

StPO m. 32

Yürürlükten kaldırılmıştır.

4. FASIL

YARGILAMA MAKAMI KARARLARI

ve

BUNLARIN BİLDİRİLMELERİ

Süjelerin dinlenmeleri

StPO m. 33

CMK m. 31

I. Bir duruşma sırasında mahkemenin vereceği kararlar, süjeler (Beteiligten) dinlendikten sonra, verilir.

II. Mahkemenin duruşma dışında vereceği bir karar, savcılığın yazılı veya sözlü açıklaması alındıktan sonra verilir.

III. Hakkında henüz dinlenmemiş bulunduğu olaylar veya toplanan delillerin neticeleri kendisi aleyhinde değerlendirilmeden önce, ikinci fıkrada söz konusu olan kararlarda, ilgili süje de dinlenmelidir.

IV. Eğer evvelki dinleme, tutuklama, elkoyma, veya diğer tedbirlerin emredilme gayesini tehlikeye düşürebilecek ise, 3. fıkra uygulanmaz. 3. fıkraya rağmen, süjelerin dinlenmelerini özel olarak düzenleyen hükümler saklıdır.

Dinlemenin Sonradan Yapılması

StPO m. 33 a

(Bizde yoktur)

Mahkeme bir ara kararında, o konuda ilgililer dinlenmemiş iken, olayları veya delilleri bir ilgilinin aleyhine değerlendirmiş ise ve ilgilinin ara karara karşı itiraz hakkı ve başka bir hukuki çaresi yoksa, mahkeme aleyhe durum devam ettiği müddetçe resen veya talep üzerine ilgilinin sonradan dinlenmesine karar vermelidir. Mah-

keme kararını talep olmaksızın da değiştirebilir.

Gerekçe

StPO m. 34
CMK m. 32

Hakkında kanun yolu tanınmış olan kararlarla bir talebi reddeden kararların gerekçeli olması şarttır.

Bildirme

StPO m. 35
CMK m. 33

- I. İlgili şahsın huzurunda verilen kararlar o şahsa tefhim suretile bildirilir. Talep üzerine kararın sureti verilir.
- II. Diğer kararlar tebliğ suretile bildirilir. Kararın bildirilmesi ile bir süre işlemeğe başlamıyorsa, şekilsiz bildirme yeter; bu hüküm sonkararların bildirilmesinde uygulanmaz.
- III. Serbest olmayana tebliğ edilen yazı, talebi üzerine okunmalıdır.

Kanun yoluna Başvurma Yetkisinin Açıklanması

StPO m. 35 a
(Bizde yoktur)

Süreye bağlı bir kanun yoluna götürülebi- len bir kararın bildirilmesi sırasında ilgiliye kanun yoluna başvurma imkânı bulunduğu, öngörülmüş olan süre ve şekil ile birlikte açıklanmalıdır.

Tebliğ ve Yerinegetirme

StPO m. 36
CMK m. 34

- I. Kararların tebliğ edilmesine başkan karar verir. Mahkeme kalemi tebliğin gerçekleşmesini temin eder.
- II. Yerinegetirilmesi gereken kararlar, gere-

ğinin ifası için savcılığa verilir. Duruşma-
da düzenin sağlanması ile ilgili kararlar
hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Tebliğde Uygulanacak Usul

- StPO m. 37 I. Tebliğde uygulanacak usul hakkında me-
CMK m. (35) deni muhakeme kanununun hükümleri
uygulanır. Medeni Muhakeme Kanununun
187. maddesinin 2. cümlesinde sözü geçen
«zaruri süre»den kanuni süreler anlaşılır.
- II. Bir ilgiliyi ilgilendiren tebliğ, tebliği ka-
bul etme yetkisi olan birden fazla şahıs-
lara yapılırsa, sürenin hesabında en son
gerçekleşen tebliğ tarihi esas tutulur.

Doğrudan Doğruya Dâvet

- StPO m. 38 Doğrudan doğruya tanık ve bilirkişi dâvet
CMK m. 36 etme yetkisi olan sùjeler, davet işlemini
muhakemenin davet işleriyle görevlendi-
rilmiş organı eli ile gerçekleştirmelidirler.

- StPO m. 39 Yürürlükten kaldırılmıştır.

Resmen Tebliğ

- StPO m. 40 I. Duruşma daveti kendisine henüz tebliğ
CMK m. 37 edilmemiş olan sanığa tebliğ yurd içinde,
normlarda ön görülen şekilde yapılamamışsa ve yurd dışında tebliğ ile ilgili hü-
kümlerin de uygulanamayacağı anlaşılıyor
veya sonuç alınamayacağı önceden belli
ise, tebliğ edilecek yazının muhtevasının
bir Alman veya bir yabancı ülke gazetesin-
de ilân edilmesi ve ilândan itibaren iki
haftanın geçmiş olması veya tebliği gere-
ken yazının iki hafta süre ile ilkmahke-
menin ilân tahtasında asılmış bulunması

ile tebliğ gerçekleşmiş sayılır. Gazetenin seçimi, tebliği gerçekleştirecek memurlar tarafından yapılır.

- II. Duruşma davetiyesi sanığa önceden tebliğ edilmiş ise, daha sonra yapılacak tebliğler, yurd içinde, normlarda öngörülen şekilde gerçekleşmezse, tebliği gereken yazının ilkmahkemenin ilân tahtasında iki hafta süre ile asılmış bulunması ilânın gerçekleşmesini sağlar. Sonkarar ve arakararların sadece önemli kısımları asılır.

Savcılığa Tebliğ

StPO m. 41

CMK m. 38

Savcılığa yapılacak tebliğler, tebliği gereken yazının aslının verilmesi suretile olur. Tebliğ ile bir süre işlemeğe başlıyorsa, verildiği gün savcılık tarafından evrağın aslına işlenmelidir.

5. FASIL

SÜRELER VE ESKİ HALE GETİRME

Günle Tayin Edilen Süreler

StPO m. 42

CMK m. 39

Gün ile tayin edilmiş olan bir sürenin hesaplanmasında, sürenin başlangıcını tayin eden zaman noktası veya olayın cereyan ettiği gün nazara alınmaz.

Hafta ve Ay ile Tayin Edilen Süreler

StPO m. 43

CMK m. 40

- I. Hafta veya ay olarak tayin edilmiş olan bir süre, sürenin başlamış olduğu aynı isimdeki günün veya aynı sayılı günün sona ermesi ile, biter; son ayda yukarıda belirtilen gün yoksa, süre bu ayın son gününün sona ermesi ile biter.
- II. Bir sürenin sonu bir pazar gününe, bir resmi tatil gününe veya bir Cumartesi gününe rastlarsa, süre müteakip iş gününün sona ermesi ile biter.

Eski Hale Getirme

StPO m. 44

CMK m. 41

Kendi kusuru olmadan bir süreye riayet edemeyen şahsa, talebi üzerine eski hale getirme imkânı tanınır. m. 35 a, m. 319, fıkra 2, cümle 3 ve m. 346, fıkra 2, cümle 3 uyarınca yapılması gerektiği halde, kanun yoluna başvurma hakkının mevcut olduğunun açıklanmaması halinde, kanun yoluna başvurma süresini geçiren kusurlu sayılmaz.

Eski Hale Getirme Talebi

StPO m. 45

CMK m. 42

- I. Eski hale getirme talebi, engelin kalkmasından itibaren bir hafta içinde, süre zarfında işlemin yapılması gereken mahke-

meye verilmelidir. Talep, süresi içinde, talep hakkında karar verme yetkisini haiz mahkemeye verildiği takdirde, işlem süresi içinde yapılmış sayılır.

- II. Talebin gerekçesini teşkil eden olaylar, talebin yapılması sırasında veya talep hakkında yapılan muhakeme sırasında inandırıcı bir biçimde açıklanmalıdır. Talep süresi içinde, süresinde yapılmamış olan işlem yapılmalıdır. Bu gerçekleştiği takdirde, talep olmasa da, eski hale getirme yapılabilir.

Karar

StPO m. 46
CMK m. 43

- I. İşlem süresinde yapılmış olsaydı esas hakkında karar vermeğe hangi mahkeme yetkili olacak idi ise, talep hakkında o mahkeme karar verir.
- II. Talebi kabul eden karara karşı kanun yolu yoktur.
- III. Talebi ret eden karara karşı acele itiraz yoluna başvurulabilir.

Yerinegetirme

StPO m. 47
CMK m. 44

- I. Eski hale getirme talebinde bulunulması, bir mahkeme kararının yerine getirilmesine engel olmaz.
- II. Fakat mahkeme yerinegetirmenin durdurulmasına karar verebilir.

6. FASIL

TANIKLAR

Tanıkların Dâveti

StPO m. 48

CMK m. 45

Tanıklara yapılan davette gelmemenin kanuni sonuçları ihtar edilir.

Cumhurbaşkanının Dinlenmesi

StPO m. 49

(Bizde yoktur)

Cumhurbaşkanı ikametgâhında dinlenmelidir. Duruşmaya davet edilmez. Mahkemece dinlenmesine dair tutanak duruşmada okunmalıdır.

En Yüksek Devlet Organlarının Üyeleri

StPO m. 50

(Bizde yoktur)

- I. Federal Meclisin, Federal Hükümetin, bir Eyalet Meclisinin veya bir İkinci Meclisin üyeleri, Meclisin olduğu yerde buldukları sürece, orada dinlenirler.
- II. Federal Hükümetin veya bir Eyalet Hükümetinin üyeleri makamlarında veya makamları dışında bulunuyorlarsa, buldukları yerde dinlenmelidirler.
- III. Yukarıdaki hükümlerden ayrılmak için,
 1. fıkrada adı geçen organlar mensupları için bu organın,
 - Federal hükümet mensupları için, Federal hükümetin,
 - Bir eyalet hükümetinin üyeleri için, eyalet hükümetinin
 - izin vermesi gereklidir.
- IV. Birinci fıkrada adı geçen kanun koyucu organların üyeleri ve federal hükümetin

veya bir eyalet hükümetinin üyeleri duruşma dışında dinlenmişlerse, duruşmaya davet edilmezler. Hâkim tarafından yapılan dinlenmelerine ilişkin tutanak duruşmada okunmalıdır.

Gelmemenin Sonuçları

StPO m. 51

CMK m. 46

- I.. Gelmeyen ve usulüne uygun olarak dâvet edilmiş olan tanığa, gelmemeden doğan masraflar yüklenir. Aynı zamanda tanık hakkında bir düzen para cezası (Ordnungsgeld) ve bunun tahsil edilememesi halinde düzen tutuklaması (Ordnungshaft) tayin edilir. Tanığın zorla getirilmesi kabul edilmiştir; bu konuda 135. madde uygulanır. Gelmemenin tekrarı halinde düzen tedbirleri bir defa daha tayin edilebilir.
- II. Tanığın gelmemesi yeterince mazur gösterilirse, masrafların yüklenmesinden ve bir düzen tedbirinin tayin edilmesinden sarfınazar edilebilir. Tanık mazeretini sonradan yeterince ortaya koyarsa, bu konuda verilmiş olan kararlar ortadan kaldırılır.
- III. Önsoruşturmadaki hâkim ile naip ve istinabe olunan hâkimin de bu tedbirleri alma yetkisi vardır.

Tanığın Beyandan Çekinme Yetkisi

StPO m. 52

CMK m. 47

- I. Aşağıdaki kimseler tanık olarak beyandan çekinebilirler.
 1. Sanığın nişanlısı,
 2. Evlilik bağı kalmasa bile, sanığın eşi,
 3. Sanıkla düz çizgi kan hısımlığı veya sıhri hısımlığı bulunanlar veya 3. dereceye kadar civar kan hısımlığı veya 2.

dereceye kadar civar sıhri hısımlığı bulunanlar veya evvelce bulunmuş olanlar.

II. Küçükler veya akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebi ile hacir altına alınmış o' an şahıslar anlayış olgunluğu noksanlığı dolayısı ile veya anlayış zayıflığı dolayısıyla tanık olarak beyandan çekinme yetkisini anlayabilecek durumda değillerse, beyanda bulunmağa hazır oldukları takdirde ve kanuni temsilcileri dinlenmelerine rıza gösterirse dinlenebilirler. Kanuni temsilcinin kendisi sanık ise, tanık olarak beyandan çekinde yetkisinin kullanılması konusunda karar veremez; aynı şekilde, kanuni temsilcilik ana-babanın her ikisine de ait ise, sanık durumunda olmayan ebeveyn bu konuda karar veremez.

III. Tanıklıktan çekinme yetkisi bulunan şahıslar ve ikinci fıkradaki hallerde tanıklıktan çekinme yetkisinin kullanılması konusunda karar verme yetkisi olan temsilcilere her dinlemeden önce yetkileri hatırlatılmalıdır. Bu şahıslar, dinlenme sırasında dahi vaz geçmiş oldukları haklarını kullanabilirler.

Meslek sırrı

StPO m. 53

CMK m. 48

I. Tanıklıktan çekinme hakkına ayrıca aşağıda sayılan kimseler sahiptir:

1. din adamları, bu sıfatları dolayısıyla kendilerine söylenenler veya öğrendikleri hakkında;
2. sanığın müdafii, bu sıfatı dolayısıyla kendisine söylenenler veya öğrendikleri hakkında;
3. avukatlar (Rechtsanwalt) Patent personeli (Patentanwalt), Noterler, Malî

kontrollerler (Wirtschaftsprüfer) yeminli defter kontrolörü (vereidigte Buchprüfer) malî müşavirler (Steuerberater) ve mali işlerde tayin edilen vekil (Steuerbevollmächtigte) doktorlar, dış hekimleri, eczacılar ve ebeler bu sıfatları dolayısıyla öğrendikleri veya kendilerine söylenenler hakkında;

3 a. Ceza Kanununun 218 c maddesi uyarınca yetkili bir danışma merciinin azaları veya onun için çalışan adamları veya Ceza Kanununun 219. maddesi uyarınca rapor vermeğe yetkili olanlar, bu sıfatları dolayısıyla öğrendikleri veya kendilerine söylenenler hakkında;

4. Federal Meclisin veya bir federe devlet meclisinin veya bir ikinci Meclisin (Zweite Kammer) üyeleri kendilerine bu sıfatları dolayısıyla başvuran şahıslar hakkında ve öğrendikleri vakalar hakkında;

5. Süreli basılı yazıların veya Radyo yayımlarının hazırlanmasında, meydana getirilmesinde veya yayımında meslek icabı katkıda bulunan ve bulunmuş olan şahıslar, yazarın (Verfasser), gönderenin (Einsender) veya aradaki kimsenin (Gevaehrsman) kimliği hakkında ve faaliyetler gereği yaptıkları açıklamalar hakkında.

II. Birinci fıkranın 2-3a numaralar altında sayılan şahıslar, sır saklama ödevinden kurtarılmış oldukları takdirde, tanıklıktan çekinemezler.

Yardımcılar

StPO m. 53 a
(Bizde yoktur)

I. 53. maddenin birinci fıkrasının 1-4 numaralı bentlerinde sayılanlar, meslekî faali-

yetlerine ve bunun hazırlanmasına katılan yardımcıları ve diğer şahıslar ile aynı durumda sayılırlar.

Beyandan çekinme yetkisinin kullanılması hakkında uygun bir süre zarfında karar verilmesi sağlanamazsa, 53. maddenin birinci fıkrasının 1-4 numaralı bentlerinde anılan şahıslar karar verirler.

II. Susma görevinden kurtarılma ile ilgili hüküm (m. 53 II), yardımcı şahıslar hakkında da uygulanır.

Memurlar

StPO m. 54

CMK m. 49

I. Hâkimler, memurlar ve kamu hizmetinde çalışan diğer şahısların tanık sıfatı'ya, meslekleri dolayısı ile susma görevleri dahilindeki konularda dinlenmeleri ve beyanda bulunmalarına müsaade hakkında memur hukukunun özel hükümleri uygulanır.

II. Federal hükümetin veya bir eyalet hükümetinin üyeleri hakkında, özel hükümler uygulanır.

III. Beyanda bulunduğu takdirde Federal Cumhuriyetin veya bir Alman eyaletinin refahı bakımından bir sakınca ortaya çıkarsa, Cumhurbaşkanı tanıklıktan çekinebilir.

IV. Yukarıda anılan şahıslar, artık resmi hizmette bulunmasalar dahi, hizmette buldukları sırada geçmiş olan veya hizmetleri sırasında öğrenmiş oldukları olaylar söz konusu olduğu takdirde, yukarıdaki hükümler uygulanırlar.

Bilgi vermekten çekinme yetkisi

StPO m. 55

CMK m. 50

I. Her tanık, cevaplandığı takdirde kendisini veya 52. maddenin birinci fıkrasında belirtilen yakınlarından birini, bir suçtan veya bir düzene aykırılıktan dolayı koğuşturulma tehlikesiyle karşılaşılacak sorular üzerine, bilgi vermekten çekinebilir.

II. Tanığa, bilgi vermekten çekinme yetkisi bulunduğu hatırlatılmalıdır.

Inandırmak

StPO m. 56

CMK m. 51

Tanığın 52, 53 ve 55. maddeler uyarınca tanıklıktan çekinmek için ileri sürdüğü olayları, talep üzerine inandırması gerekir. Tanığın yemin ile temin etmesi yeter.

Yeminin öneminin belirtilmesi

StPO m. 57

CMUK m. 52

Dinlenmeden önce tanıklara hakikati söylemeleri ihtar edilir ve kanunda gösterilmiş olan veya kanunun kabul etmiş olduğu istisnalar dışında, beyanlarını yemin ile temin etmeleri gerektiği açıklanır. Bu arada tanıklara yeminin önemi ile dini mahiyette veya dini olmayan mahiyette yemin arasında bir tercih imkânı bulunduğu ve doğru olmayan veya tam olmayan (eksik) beyanın ceza hukuku açısından doğurabileceği sonuçlar açıklanmalıdır.

Dinleme

StPO m. 58

CMK m. 54

I. Tanıklar tek olarak ve daha sonra dinlenecek olan tanıklar hazır bulunmaksızın dinlenmelidirler.

- II. Önsoruşturmada diğer tanıklar veya sanıklarla yüzleştirme, sonraki muhakeme için gerekli ise, mümkündür.

Yemin ettirme

StPO m. 59

CMK m. 56

Tanıklara tek olarak ve dinlenmelerinden sonra yemin ettirilmelidir. Aksine bir düzenleme olmadığı takdirde, yemin duruşmada verilir.

Yemin ettirmeme mecburiyeti

StPO m. 60

(Bizde yoktur)

Aşağıdaki kimselere yemin ettirilemez:

1. dinlenme sırasında 16 yaşını doldurmuş olan veya anlama kabiliyetindeki eksiklikten veya akıl zayıflığından dolayı yeminin mahiyet ve anlamı hakkında yeterli fikri olmayan şahıslar;
2. koğuşturmanın konusunu teşkil eden olayla suçlanan veya bu olaya iştirak ettikleri iddia olunan veya suçtan istifadeleri olması (Strafvereitelung) veya yataklık ettikleri (Hehlerei) şüphesi olan veya bu yüzden mahkûm olmuş olan şahıslar.

Yeminden sarfınazar etme

StPO m. 61

(Bizde yoktur)

Mahkeme aşağıdaki hallerde yemin ettirmekten, takdirine göre sarfınazar edebilir:

1. dinlenme sırasında 16 yaşını doldurmuş, fakat henüz 18 yaşını doldurmuş şahıslar;
2. suçtan zarar gören şahıs ile 52. maddenin 1. fıkrası anlamında suçtan zarar görenin veya sanığın yakını olan şahıslar;

3. mahkeme, beyanın önemli değer taşımadığını takdir eder ve yemin verilse de ehemmiyetli bir beyan elde edilemeyeceği kanaatinde olursa;
4. yalan yere yeminden (StPO 154, 155) mahkûm edilmiş şahısların dinlenmesinde;
5. savcılık, müdafî ve sanık yemin verilmesinden sarfınazar ederlerse.

Kabahatler ve şahsi davalık işler

StPO m. 62
(Bizde yoktur)

Mahkeme şahsi davalık işlerin muhakemesinde, sadece beyanın tayin edici önemi dolayısı ile veya doğru bir beyan elde etmek için zaruri gördüğü takdirde tanığa yemin ettirebilir.

Yeminden çekinme yetkisi

StPO m. 63
(Bizde yoktur)

Sanığın 52. maddenin 1. fıkrasında gösterilmiş olan yakınları, yaptıkları beyan hakkında yemin etmekten çekinebilirler; bu yetkileri kendilerine açıklanmalıdır.

Tutanağa geçme

StPO m. 64
(Bizde yoktur)

Tanığa yemin ettirilmezse, sebebi tutanağa geçirilmelidir.

Hazırlık soruşturması

StPO m. 65
CMK m. 59

Hazırlık soruşturmasında sadece aşağıda sayılan hallerde yemin ettirilebilir:

1. gecikmede tehlike varsa,
2. yemin, sonraki muhakeme için önemli olabilecek bir noktada hakikate uygun bir beyan elde etmek için gerekli gözüküyorsa

veya

3. tanığın duruşmada hazır bulunmasına bir engel bulunacağı önceden tahmin edilebiliyorsa.

StPO m. 66

Yürürlükten kaldırılmıştır.

Yemin ettirme sebebinin tutanağa geçirilmesi

StPO m. 66 a

Bir tanığa duruşma dışında yemin ettirilirse, yemin ettirme sebebi tutanağa geçirilmelidir.

CMK m. 59

Istinabe olunan hâkim tarafından dinlenme

StPO m. 66 b
(Bizde yoktur)

I. Tanık istinabe olunan veya naip hâkim tarafından dinlendiği takdirde, yemin ettirme konusunda kararı bu hâkim verir.

II. Naip tayin eden veya istinabeyi isteyen mahkemenin yazısında talep edilmişse, imkân olduğu takdirde, yemin ettirilmelidir. Dinleme sırasında yemin verilmeksizin dinlenmeyi gerektiren olayların varlığı ortaya çıkarsa, dinlemeyi yapan hâkim yemin ettirmeyi erteler ve naip tayin eden veya istinabeyi isteyen mahkemenin o konuda karar vermesine bırakır.

Yemin verdirmemeyi gerektiren olaylar tutanağa geçirilmelidir.

III. Yeminsiz dinlenme talep edildiği takdirde, yemin ettirilemez.

Yeminin şekli

StPO m. 66 c

I. Dini yemin, hâkimin tanığa aşağıdaki sözleri yöneltmesi ile gerçekleştirilir:

CMK m. 57

«Kudretli ve her şeyi bilen Allahın huzurunda, vicdanınıza göre hakikati söylemiş

ve hiçbir şeyi saklamamış olduğunuza dair yemin edermisiniz?»

Tanık bu soruya şu sözlerle cevap verir:

«Allahın yardımı ile, doğru olduğuna yemin ederim»

II. Vicdani yemin, hâkimin tanığa aşağıdaki sözleri yöneltmesi ile gerçekleşir:

«Vicdanınıza göre hakikati söylemiş ve hiçbir şeyi saklamamış olduğunuza yemin edermisiniz?»

Tanık bu soruya şu sözlerle cevap verir:
«Yemin ederim.»

III. Tanık bir din veya inanış cemaatinin mensubu olarak, bu cemaatin yemin formulünü kullanmak istediğini açıklarsa, yemine bunu ilâve edebilir.

IV. Yemin eden, yemin sırasında sağ elini kaldırmalıdır.

Manevi teminat

StPO m. 66 d
(Bizde yoktur)

I. İnanişi veya vicdani sebepler yüzünden bir tanık yemin etmek istemediğini açıklarsa, beyanının doğru olduğunu temin etmelidir. Bu teminat yemin yerine geçer. Tanığa bu husus açıklanmalıdır.

II. Beyanın doğruluğu tanık tarafından hâkimin sorduğu şu soruya «evet» cevabının verilmesi ile temin edilir;

«Sorumluluğunuza müdrik olarak mahkemenin önünde vicdanen tam hakikati söylemiş olduğunuzu ve hiç bir şey saklamadığınızı temin edermisiniz?»

III. 66 c maddenin 3. fıkrası burada da uygulama alanı bulur.

Dilsizler

StPO m. 66 e
(Bizde yoktur)

I. Dilsizler «Herşeyi bilen ve en kudretli varlık olan Allahın huzurunda, vicdanıma göre tam hakikati açıkladığıma ve hiç bir şey saklamadığıma dair yemin ederim» kelimelerini yazıp, imzalayarak yemin ederler. Yazı yazmasını bilmeyen dilsizler yemini bir tercüman vasıtası ile işaretlerle gerçekleştirirler.

II. 66 c maddenin 2 ve 3. fıkraları ile 66 d madde burada da uygulama alanı bulur.

Evvelki yemin

StPO m. 67
CMK m. 60

Tanık yemin ettirilerek dinlendikten sonra, aynı önsoruşturmada veya aynı sonsooruşturmada tekrar dinlenirse, hâkim bir daha yemin ettirmek yerine, tanık beyanının doğruluğunu daha önce ettirilmiş olan yemin ile teminat altına alabilir.

Kimliğin öğrenilmesi

StPO m. 68
CMK m. 61

Dinlemeğe, tanığa adının ve soyadının, yaşının, yaptığı işin ve oturduğu yerin sorulması ile başlanır. Gerektiği takdirde, tanığa dava ile ilgili inanılabilir beyanda bulunup bulunmayacağını ortaya çıkartabilecek, bilhassa sanık ve suçtan zarar gören ile ilişkilerini aydınlatacak sorular sorulmalıdır.

Lekeleyici sorular

StPO m. 68 a
(Bizde yoktur)

I. Tanığı veya 52. maddenin 1. fıkrası anlamında bir yakınıni şerefsiz duruma düşüre-

bilecek olaylara ilişkin sorular, kaçınılamaz oldukları takdirde sorulmalıdır.

- II. Tanığın sabıkası olup olmadığı sadece, 60. maddenin 2 numarası veya 61. maddenin 4 numarasında öngörülmüş olan şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini tesbit etmek için veya tanığa inanılabilirlik konusunda bir hüküm vermek için zaruri olduğu takdirde sorulmalıdır.

Esas hakkında dinleme

StPO m. 69
CMK m. 62

- I. Tanığa, dinlemenin mevzuu hakkında bildiklerini açıklaması için fırsat verilir. Dinlenmesinden önce, tanığa soruşturmanın mevzuu ve bir sanık varsa, bunun kimliği izah edilmelidir.
- II. Beyanın açıklığını ve tamlığını sağlamak ve tanığın bilgisinin temelini öğrenmek için, lüzumlu ise, başka sorular yönetilmelidir.
- III. Tanık dinlenmesinde 136 a madde hükmü uygulama alanı bulur.

Tanıklıktan ve yeminden çekinme

StPO m. 70
CMK m. 63

- I. Tanıklıktan veya yeminden kanuni bir sebep bulunmaksızın çekinilirse, tanığa çekinmenin doğurduğu masraflar yüklenir. Aynı zamanda tanık hakkında düzen para cezası (Ordnungsgeld) ve bunu ödeyememesi ihtimaline karşı düzen tutuklaması (Ordnungshaft) kararı verilir.
- II. Tanıklığa zorlamak gayesiyle tanık tutuklanabilir; ancak tutuklama, en fazla, iş o mahkemenin elinden çıkana kadar devam edebilir ve altı aylık süreyi geçemez.

- III. Önsoruşturmadaki hâkim ile istinabe olunan ve naip hâkim de bu tedbirlere başvurma yetkisine sahiptirler.
- IV. Tedbirler uygulanmışsa, aynı muhakemede veya aynı konuda açılmış başka bir davada tekrarlanamazlar.

Tanıklık masrafı

StPO m. 71

CMK m. 64

Tanığa, tanık ve bilirkişilere verilecek tazminata ilişkin kanun uyarınca, tazminat ödenir.

7. FASIL

BİLİRKİŞİ VE KEŞİF

Tanık hakkındaki hükümler

StPO m. 72

CMK m. 65

Altıncı bölümün tanıklara ilişkin hükümleri, aşağıdaki maddelere aykırı olmadıkları sürece, bilirkişiler hakkında da uygulanırlar.

Bilirkişinin seçimi

StPO m. 73

CMK m. 66

- I. Görevlendirilecek bilirkişilerin seçimi ve sayılarının belirlenmesi hâkim tarafından yapılır. Hâkim bilirkişi ile, raporun hangi süre zarfında verilebileceği hakkında bir konuşma yapmalıdır.
- II. Belirli cins raporlar için resmen belirlenmiş bilirkişiler varsa, bunların dışındaki şahıslar, özel durumlar gerektiriyorsa seçilebilirler.

Ret

StPO m. 74

CMK m. 67

- I. Bir bilirkişi, hâkimin reddini gerektiren sebeplerle reddedilebilir. Bilirkişinin tanık sıfatıyla dinlenmiş olması, ret sebebi teşkil etmez.
- II. Savcılık, şahsi dâvâcı ve sanık ret hakkını haizdirler. Ayrıca, bir engel bulunmadığı takdirde, seçilen bilirkişilerin kimlikleri, ret yetkisi bulunanlara bildirilir.
- III. Ret sebebinin inanılabilir bir biçimde ortaya konması gerekir; yemin inandırma aracı olamaz.

Rapor verme ödevi

StPO m. 75

CMK m. 68

- I. Bilirkişi seçilen şahıs, istenen cins bilirkişi raporu vermeğe resmen görevli ise, veya bil-

gisine sahip olduğu bilim, sanat veya mesleği resmen icra ediyorsa veya icraya resmen görevlendirilmiş veya yetkilendirilmiş ise, seçimin gereğini yerine getirmeğe mecburdur.

II. Mahkemeye, rapor vermeğe hazır olduğunu açıklamış olan şahıs da rapor vermeğe mecburdur.

Rapor vermekten çekinme yetkisi

StPO m. 76

CMK m. 69

I. Tanığı beyandan çekinmeğe yetkili kılan sebepler, bilirkişiye de rapor vermekten çekinme yetkisi verirler. Bilirkişi, başka sebeplerle de, rapor verme ödevinden kurtarılabilir.

II. Hâkim, memur ve diğer kamu hizmetindeki şahısların bilirkişi sıfatıyla dinlenmelerinde, memurlar hukukuna ilişkin özel hükümler uygulanır. Federal hükümetin veya eyalet hükümetlerinin üyeleri hakkında ilgili özel hükümler uygulanır.

Gelmemenin sonuçları

StPO m. 77

CMK m. 70

I. Rapor verme mecburiyeti olan bilirkişi, gelmediği veya rapor vermekten imtina ettiği takdirde, bundan doğan masraflar kendisine yüklenir. Aynı zamanda hakkında düzen para cezası düzenlenir. İtaatsizliğin tekrarı halinde, masrafların yüklenmesinin yanısıra, düzen para cezası tekrar tertiplenebilir.

II. Rapor verme mecburiyeti olan bilirkişi, 73. maddenin birinci fıkrasının 2. cümlesi uyarınca vermesi gereken süreyi vermez veya vermiş olduğu süreye riayet etmezse, hakkında düzen para cezası tertiplenebilir. Düzen para cezası tertiplenmeden önce,

bir süre daha tayin edilmelidir. Süreye tekrar riayet edilmemesi halinde, düzen para cezası tekrar tertiplenebilir.

Hâkimin idaresi

StPO m. 78
CMK m. 71

Hâkim, kendisince gerekli görüyorsa, bilirkişinin faaliyetini yönetmelidir.

Bilirkişinin yemini

StPO m. 79
CMK m. 72

- I. Bilirkişiye, mahkemenin takdirine göre, yemin ettirilebilir. Savcılık, sanık veya müdafinin talebi üzerine, bilirkişiye yemin ettirilmelidir.
- II. Yemin, rapor verildikten sonra ettirilir ve bilirkişinin raporunu tarafsız ve vicdanî kanaatine göre) verdiği dair olur.
- III. Bilirkişi, sözkonusu olan biçimde rapor vermek için genel olarak yemin ettirilmiş ise, daha önce vermiş olduğu yemine yollama yapması yeter.

Raporun hazırlanması

StPO m. 80
CMK m. 73

- I. Talebi üzerine, bilirkişiye raporunu hazırlaması için, tanık veya sanığın dinletilmesi suretiyle kolaylık sağlanır.
- II. Aynı gaye ile bilirkişiye dosyaya bakması, tanık veya sanık dinlenmesi sırasında hazır bulunması ve doğrudan doğruya soru yöneltmesi için izin verilmelidir.

Hastahaneye yatırma

StPO m. 80 a
CMK m. 74

Sanığın bir psikiyatri hastahanesine, müşahade merkezinde, sosyal tedavi müessesesine veya bir tedbir merkezine yatırılması kararı verilmesi ihtimal dahilinde ise, bilir-

kişiyeye henüz önsoruşturmada iken, duruşmada verilecek raporun hazırlanması için imkân verilmelidir.

Gözetim altına alma

StPO m. 81

CMK m. 74

- I. Sanığın psikiatrik durumu hakkında bir rapor hazırlanması için mahkeme bir bilirkişi ve müdafinin dinlenmesinden sonra, sanığın resmi bir psikiatri hastahanesine götürülmesine ve orada gözetim altına alınmasına karar verebilir. Mahkeme, gerekiyorsa, sanığın bir sosyal tedavi müessesesine getirilmesine ve orada müşahade altına alınmasına karar verebilir.
- II. Bir sosyal tedavi müessesesinde müşahade altına alma kararı verilmezden önce, müesseseye dinlenmelidir.
- III. Mahkeme ancak sanık hakkındaki şüphe kuvvetli olduğu takdirde 1. fıkrada anılan kararı verebilir. İşin önemine veya hükmedilmesi beklenen ceza veya iyileştirici ve koruyucu emniyet tedbirine nazaran, verilecek karar orantısız kalıyorsa, bu karar verilemez.
- IV. Hazırlık soruşturmasında karar vermeğe yetkili olan mahkeme, soruşturmanın açılması kararını verme yetkisi olan mahkemedir.
- V. Mahkemenin kararına karşı acele itiraz yolu tanınmıştır. Acele itirazın, yerine getirmeyi erteleyici etkisi vardır.
- VI. Birinci fıkraya göre verilebilen bir psikiatri hastahanesine veya bir sosyal tedavi müessesesine yatırına, toplam olarak altı haftalık bir süreyi aşamaz.

Vücutun muayenesi

StPO m. 81 a
(Bizde yoktur)

- I. Muhakeme için önemli olan olayların tesbiti için, sanığın vücudunun teftiş edilmesi kararı verilebilir. Sanığın sıhhati için bir sakınca doğurmasından korkulmuyorsa, sanığın rızası olmasa da kandan örnek alınması ve bir doktor tarafından, doktorluk sanatının kurallarına uygun olarak vücuda yapılan diğer müdahalelerin araştırma gayesi ile gerçekleştirilmesi mümkündür.
- II. Kararı hâkim verir; gecikme dolayısıyla araştırma sonucunun tehlikeye düşmesi halinde, savcılık ve yardımcı memurları da bu kararı verebilirler (m. 152, GCG).

Tanıma hizmeti

StPO m. 81 b
(Bizde yoktur)

Ceza Muhakemesinin yapılması veya tanıma hizmeti (Erkennungsdienst) gayesinin yerine getirilmesi için gerekli olduğu nispetle, sanığın fotoğrafı ve parmak izi, rızası olmasa da alınabilir, ölçme ve benzeri diğer tedbirlere başvurulabilir.

Tanıklar

StPO m. 81 c
(Bizde yoktur)

- I. Sanığın dışındaki tanık olan şahıslar, rızaları olmasa da, hakikatin araştırılması için vücutlarında bir suçun iz veya neticesini taşıyıp taşımadıkları hakkında bilgi edinmek için muayene edilebilirler.
- II. Sanığın dışındaki şahısların irsiyetinin tesbiti için yapılacak araştırmalar ve araştırılan şahıstan kan numunesi alınması, sağlığı için bir sakınca doğurmayacaksa, bu tedbir hakikatin araştırılması için kaçınılmazsa, rızası olmasa da mümkündür.

Araştırma ve kan alınması daima bir doktor tarafından yapılmalıdır.

III. Araştırmalar ve kan numunesi alınmasından, tanıklıktan çekinme sebepleri ile sarfınazar edilebilir. Küçüklük veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı dolayısı ile hacir altına alınmış olan şahıslar, anlama olgunluğunun tam olmaması veya an ayış zayıflığı sebebiyle çekinme yetkisinin manasını tasavvur edemiyorlarsa, kanuni temsilci bu konuda karar verebilir; 52. maddenin 2. fıkrasının 3. cümlesi ve 3. fıkrası uygulanır. Kanuni temsilcinin karar vermesine olanak yoksa (m. 52, fıkra 2, cümle 2) veya başka bir sebeple kararı zamanında vermesine engel oluyorsa, derhal yapılabilecek araştırma ve kandan numune alınması, delillerin emniyet altına alınması için gerekli ise, hâkimin özel kararı ile bu tedbirlere başvurulabilir. Tedbirlere başvurulmasına ilişkin karara karşı kanunyolu yoktur. 3. cümle uyarınca toplanan deliller sonraki muhakemede, bu konuda yetkili olan kanuni temsilcinin rıza göstermesi ile değerlendirilebilir.

IV. Bütün haller göz önünde tutulduğunda 1. ve 2. fıkrada söz konusu olan tedbirler ilgili için uygun görülüyorsa, bu tedbirlere başvurulamaz.

V. Kararı verme yetkisi hâkimindir; gecikme dolayısıyla araştırma neticesi tehlikeye düşecekse, 3. fıkrasının 3. cümlesi dışındaki hallerde, savcılık ve yardımcı memurları da (m. 152 GVG) yetkilidir.

VI. İlgilinin çekinmesi halinde 70. madde hükmü uygulanır. Doğrudan doğruya zor sadece hâkimin özel kararı ile uygulanabilir.

Bu kararın verilebilmesi için, ilgilinin düzen para cezasına hükmedilmiş olmasına rağmen çekinmede ısrar etmesi veya gecikmede tehlike bulunması şarttır.

Kadınlar

StPO m. 81 d
(Bizde yoktur)

- I. Bir kadının vücudunun muayenesi utanma duygusunu rencide edebilecek nitelikte ise, araştırma işlemi bir kadına veya bir doktora tevdi edilir. Teftişe tabi kadının isteği üzerine, bir başka kadının veya bir yakınının muayene sırasında hazır bulunmasına izin verilmelidir.
- II. Muayeneye tabi olan kadın araştırmaya rıza gösterse de, bu hüküm uygulanır.

Önsoruşturmadaki rapor

StPO m. 82
CMK m. 75

Önsoruşturmada, bilirkişilerin raporlarını yazılı mı, yoksa sözlü mü vereceklerine hâkim karar verir.

Yeniden rapor hazırlanması

StPO m. 83
CMK m. 76

- I. Hâkim, raporu yetersiz görürse, aynı bilirkişinin veya başka bir bilirkişinin yeni bir rapor hazırlamasına karar verebilir.
- II. Eğer raporunu verdikten sonra bir bilirkişinin reddi gerçekleşirse, hâkim başka bir bilirkişinin rapor vermesine karar verebilir.
- III. Daha önemli hallerde, ihtisas sahibi bir makamdan rapor alınabilir.

Bilirkişi giderleri

StPO m. 84
CMK m. 77

Bilirkişiye, «Tanık ve Bilirkişilere Ödenecek Tazminata İlişkin Kanun» uyarınca bir tazminat ödenir.

Tanık bilirkışı

StPO m. 85
(Bizde yoktur)

Algılanması özel bir bilgiyi gerektiren, geçmiş olaylar veya durumların ispat edilmesi için, konuyu bilen şahısların dinlenmesi hakkında tanık beyanı ile ispata ilişkin hükümler uygulanır.

Keşif

StPO m. 86
CMK m. 78

Keşif yapıldığı takdirde, olaya ilişkin olarak bulunan bulgular tutanakla tesbit edilmeli ve olayın özel durumuna göre bulunabilmesi tahmin edilebilen, fakat meydana olmayan iz ve belirtiler hakkında bilgi verilmelidir.

Cesedin teftişi ve açılması

StPO m. 87
CMK m. 79

I. Cesedin teftişi savcılık, veya savcılığın talebi üzerine hâkim tarafından bir doktor da görevlendirilerek yapılır. Olayın durumunun açıklığa kavuşturulması için doktorun görevlendirilmesinden sarfınazar edilebileceği açıkça ortada ise, doktor görevlendirilemez.

II. Ceset açılırken savcılık temsil edilme'dir; savcılığın talebi üzerine hâkim de hazır bulunur. Otopsi iki hekim tarafından yapılır. Hekimlerden bir tanesinin adli tabip veya resmi bir adli tıp veya patoloji müessesesinin reisi veya reis tarafından görevlendirilmiş müessese mensubu ve adli tıp mesleki bilgisine sahip bulunan bir hekim olması mecburidir. Öleni, ölümünden hemen önceki hastalığında tedavi etmiş olan hekime otopsi yapma görevi verilemez. Mamafih, bu hekimin otopsi sırasında hazır bulunması ve hastalığın seyri hakkında bilgi vermesi istenebilir.

- III. Gömülmüş bulunan bir cesedin incelenmek veya otopsi yapılmak üzere mezardan çıkarılması mümkündür.
- IV. Otopsi yapılması ve mezardan çıkarma kararı hâkim tarafından verilir; araştırmanın neticesi gecikme dolayısıyla tehlikeye düşecekse, savcılık da yetkilidir. Mezardan çıkarma kararı verilirse ele geçirilmesi özellikle zor değilse ve haber verme ile araştırmanın gayesi tehlikeye düşmüyorsa, ölünün bir yakınına derhal haber verilmesine de karar verilir.

Kimlik tesbiti

StPO m. 88

CMK m. 80

Engel bulunmadığı takdirde, ölenin kimliği otopside önce, öleni tanıyanlara sorulması suretiyle tesbit edilmelidir. Sanık mevcutsa, ceset sanığa teşhis için gösterilmelidir.

Otopsinin kapsamı

StPO m. 89

CMK m. 81

Cesedin durumu müsaade ettiği nisbette, otopside baş, göğüs ve karın boşluklarının mutlaka açılması gerekir.

Çocuk cesetleri

StPO m. 90

CMK m. 82

Yeni doğmuş bir çocuğa yapılan otopside araştırma, bilhassa çocuğun doğumdan sonra veya doğum sırasında yaşamış olup olmadığının tesbiti ve hayatı ana vücudu dışında devam ettirecek kadar olgun olup olmadığı veya hiç olmazsa yaşama kabiliyeti bulunup bulunmadığı noktasında yoğunlaştırılır.

Zehirlenme şüphesi

StPO m. 91

CMK m. 83

- I. Zehirlenme şüphesi varsa, cesette mevcut olan ve sair suretlerle bulunan şüpheli

maddeler bir kimyagere veya bu tür araştırmalar yapmak için kurulmuş olan bir ihtisas kurumuna incelettirilmelidir.

- II. Bu araştırmanın, bir hekimin iştiraki ile veya hekimin idaresi altında yapılmasına karar verilebilir.

Sahtecilikte rapor

StPO m. 92

CMK m. 84

- I. Bir parada veya kıymetli evrakta sahtecilik yapılmış olduğu şüphesi varsa para veya kıymetli evrak, gerekiyorsa, bunların hakikisini yürürlüğe koyan bir makama tevdi edilir. Bu makamın raporunda sahtekârlığın tahminen nasıl yapılmış olduğu ve sahtekârlık mı, yoksa tahrifat mı yapılmış olduğuna yer verilmelidir.
- II. Para veya kıymetli evrak yabancı bir ekonomiye ait ise, bu yabancı ülke makamı yerine, bir Alman makamının raporu istenebilir.

Yazının karşılaştırılması

StPO m. 93

CMK m. 85

Bir yazının hakiki mi, yoksa sahte mi olduğunu öğrenmek ve de yazarını tesbit etmek gayesi ile, bilirkişiler görevlendirilerek, yazının karşılaştırılması mümkündür.